

цінах на середній залишок оборотних коштів на підприємстві. Він характеризує число обертів, що здійснюється оборотними коштами за певний період, або показує обсяг реалізованої продукції, що припадає на 1 грн оборотних коштів. Період обороту оборотних коштів визначає ту кількість днів, на яку припадає одне обертання. Показник рентабельності оборотних коштів визначається відношенням прибутку від реалізації до середньорічної вартості оборотних коштів.

Однак, управління оборотним капіталом має забезпечити пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності й ефективністю роботи. Це зводиться до вирішення двох важливих завдань: рівень оборотного капіталу повинен забезпечувати платоспроможність підприємства. Одночасно він (рівень) повинен бути оптимальним в обсязі, структурі й рентабельності. Адже різні рівні поточних активів по-різному впливають на прибуток. Відтак необхідне розроблення економічно обґрунтованих величин оборотних коштів, потрібних для організації нормальної роботи підприємства. Мова йде про нормування оборотних коштів, яке сприяє виявленню внутрішніх резервів, скороченню тривалості виробничого циклу, швидкій реалізації готової продукції [3].

Література:

1. Мних Є.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб./ Є.В.Мних, Н.С.Барабаш. – К.: Київ.нац.торг.-економ.ун-т, 2010. – 412 с.
2. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: Навч. Посіб/ М.Д. Білик, О.В. Павловські, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицька. – К.: КНЕУ, 2005. – 592 с.
3. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент: Навч. Посібник/ І.О. Бланк. – К.: Ельга, 2008. – 724 с.
4. Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств // Інвестиції: практика та досвід/ О.С. Бондаренко. – 2008. – № 4. – С. 120.

УДК 658.7:663.42

Зарудна Н.Я.,

аспірантка кафедри обліку у виробничій сфері,
Тернопільський національний економічний університет

НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ДОГОВІРНИХ ВІДНОСИН ІЗ ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ МАТЕРІАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ

Щоб дослідити ефективність організації процесу постачання на пивоварному підприємстві необхідно виконати наступні дії: вивчити наявність договорів на поставку матеріальних цінностей, умови поставок та обґрунтувати доцільність

їх укладення; виключити можливість визнання укладеного договору «нікчемним» при перевірках ДПА; дослідити порядок розрахунків за даними договорами та їх забезпеченість; визначити рівень забезпеченості підприємства необхідними матеріальними цінностями за видами, сортами, марками, якістю та термінами поставок, а також можливість зміни їх структури; дослідити забезпеченість підприємства матеріальними цінностями власного виробництва та можливостей розширення спектру таких матеріальних цінностей; перевірити обґрунтованість норм та потреб у замовленнях, що передані для виконання постачальникам; розробити заходи щодо зниження понаднормових і зайвих запасів матеріальних цінностей.

Як бачимо, аналіз наявності укладених договорів на поставку матеріальних цінностей на підприємстві (у яких зазначені основні умови їх виконання) є початковою стадією дослідження ефективності організації процесу постачання. Обґрунтованість умов договорів на поставку та своєчасність їх виконання сприяє повному і своєчасному забезпеченню виробничого процесу матеріальними цінностями на найвигідніших для підприємства економічних умовах. Такий аналіз необхідно проводити із використанням книги обліку договорів на поставку, де акумульована інформація про кожного із постачальників матеріальних цінностей. Оскільки ця книга не є суворо чи законодавчо регламентована, то при її побудові варто включити графи, які б містили виключну інформацію про кожного із зазначених постачальників, що полегшить та удосконалисть процес аналізу (а саме, пропоновані нами: відомості про виконання договору, відхилення від умов договору та їх причини, відповідальні особи за виконання договору на підприємстві тощо).

Досить важливим питанням, що потребує вирішення, є забезпеченість потреби у доставці матеріальних цінностей договорами та їх фактичне виконання за умовами, що у них зазначених. Для цього варто скласти аналітичну таблицю наступної форми (табл.1).

Слід зазначити, що до зовнішніх джерел покриття відносяться матеріальні цінності, що надходять від постачальників за укладеними договорами, або інших джерел надходження відмінних від внутрішніх; а до внутрішніх – власне виробництво, використання вторинної сировини, скорочення відходів матеріальних цінностей, економію при зберіганні, транспортуванні, від НТП тощо.

За даними наведеної таблиці бачимо, що для досліджуваного пивоварного підприємства за основними видами сировини є у наявності укладені договори на поставку, зокрема за такими матеріальними цінностями як ячмінь, хміль 6,3, хміль 7,5 та хміль 9,8 – більше ніж на 100% (а саме: 102,15%, 100,26%, 101,35% та 101,58% відповідно).

Таблиця 1

Аналіз забезпеченості потреби у матеріальних цінностях
укладеними договорами та їх фактичне виконання на прикладі
ПАТ Тернопільський пивзавод «Опілля» за 2011 рік (кг)

Види матеріальних цінностей	Планова потреба	Джерела покриття		Укладено договорів на поставку	Фактично отримано за договорами	Відхилення		МЦ із врахуванням внутрішніх
		внутрішні	зовнішні			укладених договорів від потреби	отримання за укладеними договорами	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
СОЛОД	325 060	106 0	324 000	322 000	321 200	-3 060 (99,06%)	-800 (99,75%)	-2 800 (99,14%)
ЯЧМІНЬ	102 540	0	102 540	104 740	104 705	+2 200 (102,15%)	-35 (99,97%)	+2 165 (102,11%)
ХМІЛЬ 3,8	4 394	457	3 937	3 940	3 940	-454 (89,67%)	0 (100,00%)	+3 (100,07%)
ХМІЛЬ 4,3	2 041	1	2 040	2 040	2 040	-1 (99,95%)	0 (100,00%)	0 (100,00%)
ХМІЛЬ 5,7	1 072	0	1 072	1 070	1 070	-2 (99,81%)	0 (100,00%)	-2 (99,81%)
ХМІЛЬ 6,3	1 526	0	1 526	1 530	1 530	+4 (100,26%)	0 (100,00%)	+4 (100,26%)
ХМІЛЬ 7,5	1 480	0	1 480	1 500	1 500	+20 (101,35%)	0 (100,00%)	+20 (101,35%)
ХМІЛЬ 9,8	1 516	-	1 516	1 540	1 536	+24 (101,58%)	-4 (99,74%)	+20 (101,32%)

Із врахуванням внутрішніх джерел покриття забезпеченість ПАТ Тернопільський пивзавод «Опілля» матеріальними цінностями покриває планову потребу у 75% із аналізованих, недостатньо забезпеченими залишаються лише солод та хміль 5,7 відповідно на 2 800 кг (що становить 99,14%) та 2 кг (99,81%). При цьому слід зазначити (що стосується солоду), то за даний звітний період мало місце недотримання умов договору та відбулася недопоставка на 800 кг. Також порушення умов договорів спостерігалися і за ячменем (-35 кг) та хмелем 9,8 (-4кг), але дане відхилення не вплинуло на виробничий процес через внутрішні джерела покриття. Порушення комплектності поставок (пропорцій між видами отриманих матеріальних цінностей), як правило, призводить до порушення строків виконання і асортименту, а також можливого зниження об'ємів випуску. Це стосується необхідних для використання у виробничому процесі модифікацій хмелю, що також постачаються зі сторони.

Крім того, велике значення в аналізі слід приділяти виконанню завдання за термінами поставки, які визначають ритмічність подальшого виробництва. При цьому варто відрізнити строк дії договору і строк поставки матеріальних цінностей та оплати за них. Строк поставки здебільшого вказується на конкретну партію у специфікаціях, проте може здійснюватися і у встановленому сторонами порядку: щоквартально, щорічно тощо. Аналіз якості отриманих матеріальних цінностей виконується вибірковою перевіркою, за результатами якої слід скласти акти прийому матеріальних цінностей, що не відповідають поставленим вимогам, що є основою для пред'явлення санкцій постачальнику. Не менш важливим є і вивчення причин можливих відхилень від зазначених у договорі умов поставок. Отже, повнота та своєчасність виконання договорів має прямий вплив на організацію подальших процесів виробництва та збуту на пивоварних підприємствах.

УДК 657

Козлова М.О.,

к.е.н., доцент кафедри фундаментальних економічних дисциплін,
Житомирський державний технологічний університет

**МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ВЗАЄМОДІЯ КУРСІВ
«ІСТОРІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ» ТА
«ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ» ЯК УМОВА
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ЇХ ВИКЛАДАННЯ**

На початку ХХІ ст. інтеграція наук, результативні наукові дослідження міждисциплінарного характеру є одним з найважливіших чинників прогресу наукового знання.